

VENDIM
Nr.26, datë 13.6.2011

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Anëtar	i Gjykatës Kushtetuese,	drejtues i seancës plenare
Xhezair Zaganjori	Anëtar	i “ “	
Petrit Plloçi	Anëtar	i “ “	
Vitore Tusha	Anëtare	e “ “	
Admir Thanza	Anëtar	i “ “	
Altina Xhoxhaj	Anëtare	e “ “	
Sokol Sadushi	Anëtar	i “ “	

me sekretare Blerina Çinari, në datën 29.3.2011 mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.6 akti që i përket:

KËRKUES: Lulash Marku, përfaqësuar nga avokatët Arben Vasha dhe Astrit Prendi, me prokurë.

SUBJEKT I INTERESUAR: Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm, e përfaqësuar nga prokurori Kujtim Luli, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, i vendimit nr.00-2009-406 (681), datë 4.12.2009 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe vendimit nr.254, datë 19.12.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër;

Shfuqizimi i vendimeve të Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Shkodër;

Interpretimi i nenit 146/2 të Kushtetutës së Shqipërisë dhe i nenit 433/2 të Kodit të Procedurës Penale;

Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i togfjalëshit “nga mbrojtësit”, të nenit 435/2 të Kodit të Procedurës Penale.

BAZA LIGJORE: Nenet 42, 131/f dhe 146/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenet 433/2 dhe 435/2 të Kodit të Procedurës Penale.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes, Sokol Sadushi; kërkuesin që u shpreh për pranimin e kërkesës; subjektin e interesuar që u shpreh për rrëzimin e saj dhe pasi diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

1. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Shkodër, me vendimin nr.272, datë 19.7.2007 ka shpallur kërkuesin të pafajshëm kundrejt akuzës për kryerjen e veprës penale të “falsifikimit të dokumenteve shkollorë”, të parashikuar nga neni 187 i Kodit Penal (KP). Me vendimin nr.254, datë 19.12.2007, Gjykata e Apelit Shkodër, pas ankimit të bërë nga Prokuroria e Rrethit Gjyqësor Shkodër, ka vendosur: “Ndryshimin e vendimit nr.272, datë 19.7.2007 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Shkodër, deklarimin fajtor të kërkuesit dhe dënimin me gjobë, si dhe heqjen e së drejtës për të ushtruar funksionin e mësuesit për një periudhë 5-vjeçare”.

2. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, i investuar me rekurs nga kërkuesi, me vendimin nr.00-2009-406(681), datë 4.12.2009, ka vendosur: “Mospranimin e rekursit” me arsyetimin se: “Rekursi i paraqitur nga i gjykuari Lulash Marku nuk është në formën e kërkuar nga ligji, pasi mungon nënshkrimi i mbrojtësit”. Gjykata e Lartë i është referuar neneve 420, pika 1, shkronja “c” dhe 435, pika 2 të Kodit të Procedurës Penale (KPP) në dhënien e këtij vendimi.

3. Kërkuesi i është drejtuar me kërkesë Gjykatës Kushtetuese (në vijim Gjykata), ku kërkon shfuqizimin, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, të vendimit

nr.00-2009-406 (681), datë 4.12.2009 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë dhe vendimit nr.254, datë 19.12.2007 të Gjykatës së Apelit Shkodër; shfuqizimin e vendimeve të Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Shkodër; interpretimin e nenit 146/2 të Kushtetutës së Shqipërisë dhe nenit 433/2 të KPP-së; shfuqizimin, si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të togfjalëshit “nga mbrojtësit” të nenit 435/2 të KPP-së.

4. Kërkuesi ka parashtruar përpara Gjykatës se:

4.1. Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, përmes të cilit rekursi i kërkuesit nuk është pranuar, është marrë në shkelje të së drejtës së tij kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, të parashikuar nga neni 42 i Kushtetutës, për arsye se i ka mohuar të drejtën për t’u drejtuar Gjykatës, nuk është arsyetuar dhe nuk është shpallur publikisht.

4.2. Vendimet e Prokurorisë së Rrethit Gjyqësor Shkodër janë marrë në shkelje të neneve 328, 112/3, 128 të KPP-së dhe si të tilla janë të pavlefshme.

4.3. Mosshpallja publike e vendimit gjyqësor, si dhe mospranimi i rekursit në Dhomën e Këshillimit, pa pjesëmarrjen e palëve është në kundërshtim me kuptimin e nenit 146/2 të Kushtetutës dhe nenit 433/2 të KPP-së.

4.4. Togfjalëshi “nga mbrojtësit” në nenin 435/2 të KPP-së përbën një kufizim, i cili cenon thelbin e së drejtës për t’u ankuar dhe si i tillë duhet shfuqizuar si antikushtetues.

Gjatë shqyrtimit në seancë plenare, kërkuesi i kufizoi pretendimet dhe në parashtrimet e tij u përqendrua vetëm në procesin e zhvilluar në Gjykatën e Lartë, duke hequr dorë nga pretendimet e tjera.

5. Subjekti i interesuar, Zyra e Prokurorit të Përgjithshëm, ka parashtruar me shkrim dhe në seancën plenare prapësimet e tij në këto drejtime kryesore:

5.1 Vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë në Dhomë Këshillimi për mospranimin e rekursit nuk përbën proces të parregullt ligjor. Ky vendim përmban në thelb shkaqet e mospranimit dhe kjo formë arsyetimi është konsoliduar në praktikën e Gjykatës së Lartë, si dhe është pranuar nga vetë jurisprudenca e Gjykatës;

5.2 Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë me të drejtë ka vlerësuar se rekursi nuk është paraqitur në formën e kërkuar nga ligji;

5.3 Mospranimi i rekursit në Dhomë Këshillimi nuk i ka mohuar kërkuesit të drejtën për t’u dëgjuar, për arsye se Dhoma e Këshillimit nuk e shqyrton çështjen në thellë;

5.4 Kërkuesi nuk legjitimohet për të kërkuar përpara Gjykatës shfuqizimin e dispozitës procedurale penale (nenit 435/2 të KPP-së), si të papajtueshme me Kushtetutën.

II

A. Për pretendimin e mosarsyetimit të vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë

6. Kërkuesi ka pretenduar se vendimi i Gjykatës së Lartë për mospranimin e rekursit është i paarsyetuar. Gjykata Kushtetuese e ka përfshirë në jurisprudencën e saj arsyetimin e vendimeve gjyqësore si një element thelbësor i të drejtës për një proces të rregullt ligjor. Në analizë të dispozitave kushtetuese dhe të dispozitave procedurale penale, Gjykata ka theksuar se vendimet gjyqësore duhet jenë të arsyetuara dhe të përmbajnë një parashtrim të përmbledhur të rrethanave të faktit dhe provat mbi të cilat bazohen, arsyet për të cilat gjykata i quan të papranueshme provat e kundërta, si dhe dispozitivin, duke treguar dispozitat ligjore të zbatuara. “Arsyetimi i vendimeve është element thelbësor i një vendimi të drejtë... Vendimi mund të kontrollohet nga një gjykatë më e lartë sipas procedurave përkatëse dhe, që kjo të jetë e mundur, duhet bërë arsyetimi i vendimit, në të cilin gjyqtari tregon me qartësi faktet dhe ligjin e zbatueshëm, të cilat e kanë çuar në bërjen e një zgjedhjeje ndërmjet disa mundësive. Pra, gjyqtari duhet të shpjegojë arsyet e vendimeve të tij, duke iu referuar fakteve për të cilat është zhvilluar procesi, ligjeve të zbatueshme dhe kërkesave të ndryshme të palëve” (shih vendimin nr. 11, datë 2.4.2008 dhe vendimin nr.23, datë 23.7.2009 të Gjykatës Kushtetuese).

7. Gjykata ka theksuar se vendimi gjyqësor në çdo rast duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin

pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Ato duhet të jenë në shërbim dhe funksion të njëra-tjetrës. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat e mendimit të drejtë. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërthënie apo kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë, gjithashtu, të mjaftueshme për të mbështetur dhe pranuar pjesën urdhëruese. Konkluzionet e pjesës arsyetuese duhet të bazohen jo vetëm në aktet ligjore, por edhe në parimet dhe rregullat që karakterizojnë mendimin e shëndoshë e logjik (*shih vendimet nr.7, datë 9.3.2009, nr.23, datë 23.7.2009, nr.38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Në rastin në shqyrtim, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë e ka mbështetur vendimin në nenet 420/1(c) dhe 435/2 të KPP-së, të cilat parashikojnë mospranimin e rekursit kur nuk përmban nënshkrimin e mbrojtësit. Në vlerësimin e Gjykatës, nuk rezultoi që vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë të jetë jologjik, të ketë kundërthënie, të mos ketë referencë në ligjin e zbatueshëm dhe të mos respektojë elementet e përmendura më sipër. Ky është një qëndrim, të cilin e ka evidentuar edhe jurisprudenca e Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ). Në çështjen *Marini kundër Shqipërisë*, të datës 18 dhjetor 2007, § 106, GJEDNJ-ja ka theksuar ndërmjet të tjerave se: “arsyetimi i kufizuar i dhënë nga Gjykata e Lartë në formulimin e vendimit në Dhomë Këshillimi, në mënyrë të nënkuptuar evidenton se aplikanti nuk ka ngritur një nga argumentet ligjore të përcaktuara në dispozitën përkatëse të legjislacionit të brendshëm, e cila është kusht për pranimin e kërkesës. Gjykata vëren se, kur një gjykatë e lartë refuzon të pranojë një çështje për arsye se mungojnë shkaqet ligjore për ngritjen e çështjes, një arsyetim shumë i kufizuar mund të përmbushë kriterin e nenit 6 të Konventës” (*shih, mutatis mutandis, Mishgjoni kundër Shqipërisë, datë 7 dhjetor 2010 § 51, dhe Nerva kundër Mbretërisë së Bashkuar, datë 11 korrik 2000*).

9. Nga sa më sipër, Gjykata çmon se në rastin në shqyrtim, vendimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë nuk cenon kërkesat që lidhen me arsyetimin e vendimit gjyqësor. Për rrjedhojë, pretendimi i kërkuar në këtë aspekt është i pabazuar.

B. Për pretendimin e mosshpalljes publike të vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë

10. Mosshpalljen publike të vendimit gjyqësor nga Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, kërkuar e ka ngritur në funksion të pretendimit të tij për parregullsinë e procesit gjyqësor.

11. Sipas nenit 146, pika 2 të Kushtetutës: “Vendimet gjyqësore shpallen publikisht në çdo rast”. Jurisprudenca e GJEDNJ-së është e pasur me çështje, ku pretendohet shkelje e nenit 6 § 1 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), për arsye të mosshpalljes publike të vendimit të gjykatës. Duke iu referuar jurisprudencës së GJEDNJ-së rezultoi se kërkesa e shpalljes publike të vendimeve gjyqësore, është interpretuar në mënyrë elastike dhe jostrikte.

12. GJEDNJ-ja ka evidentuar në vijimësi qëndrimin e saj të konsoliduar se, forma e shpalljes publike të një vendimi, sipas ligjit të brendshëm kombëtar, duhet të vlerësohet në këndvështrimin e aspekteve të veçanta të çështjes konkrete dhe duke iu referuar objektit dhe qëllimit të nenit 6 § 1 (*shih Sutter kundër Zvicrës, 22 shkurt 1984, § 33; Pretto dhe të tjerë kundër Italisë, 8 dhjetor 1983, § 26; Szücs kundër Austrisë dhe Werner kundër Austrisë, 24 nëntor 1997*). Kështu në çështjen *Sutter*, GJEDNJ-ja ka çmuar se “kriteri i shpalljes publike sipas nenit 6 § 1 konsiderohej i përmbushur, nisur nga fakti se çdokujt që vërtetonte se kishte interes i mundësiohej akses i për të konsultuar tekstin e vendimit ose marrja e një kopjeje të plotë të vendimit të Gjykatës Ushtarake të Kasacionit, shoqëruar me faktin se vendimet e kësaj Gjykate ishin të publikuara në një përmbledhje zyrtare” (*ibid.*, § 34). Duke pasur parasysh natyrën e çështjes dhe formën e shpalljes publike që aplikohet nga sistemi ligjor i brendshëm kombëtar, GJEDNJ-ja vlerëson se një interpretim tekstual i formulimit të nenit 6 § 1, në pjesën që ka të bëjë me shpalljen e vendimeve, jo vetëm do të ishte i panevojshëm, por do të dëmtojte qëllimin e nenit 6 § 1, që është garantimi i një procesi të drejtë ligjor (*shih, mutatis mutandis, Sutter, supra, § 34*). Në çështjen *Axen kundër Gjermanisë*, datë 8 dhjetor 1983, § 32, shpallja publike e vendimit të Gjykatës së Lartë u konsiderua si e panevojshme, duke qenë se kërkesat e nenit 6

plotësoheshin nga shpallja publike e vendimeve të gjykatave më të ulëta. Gjithashtu, edhe në raste të tjera të shqyrtuara, ku vendimet e gjykatave të larta nuk janë shpallur publikisht, GJEDNJ-ja, duke pasur parasysh edhe praktikën e ndjekur në shumë shtete të Këshillit të Europës, ka theksuar se kriteri i shpalljes publike të vendimeve konsiderohet i përmbushur kur teksti i plotë i vendimit, i depozituar në sekretarinë e Gjykatës, është i disponueshëm për këdo (*shih Pretto dhe të tjerët, supra, § 26*).

13. Në kuptim të nenit 146/2 të Kushtetutës dhe në referencë të jurisprudencës së GJEDNJ-së, Gjykata vlerëson se, në rastin në shqyrtim, shpallja publike e vendimit gjyqësor, i marrë në Dhomën e Këshillimit dhe pa pjesëmarrjen e palëve, vlerësohet si një detyrim i përmbushur për Gjykatën e Lartë. Përderisa nuk është penguar e drejta e kërkuarit për t'u konsultuar me përmbajtjen e plotë të vendimit, nëpërmjet publikimit në faqen zyrtare të saj, ose me çdo mënyrë tjetër nga sekretaria e gjykatës, pretendimi i tij për mosshpallje publike të vendimit gjyqësor është i pabazuar.

C. Për pretendimin për cenimin e të drejtës për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë (e drejta e aksesit)

14. Kërkuari ka pretenduar se mospranimi i rekursit nga ana e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, për arsye të mungesës së nënshkrimit të mbrojtësit, i ka mohuar atij të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë përgjigje mbi shkaqet e ngritura në rekurs.

15. Gjykata i vlerëson pretendimet e kërkuarit në kuptim të standardeve që përkufizojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor. E drejta për t'iu drejtuar gjykatës është një e drejtë themelore e njeriut dhe një nga elementet më të rëndësishme të procesit të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së. Sanksionimi i kësaj të drejte i jep mundësinë individit t'i drejtohet një organi të paanshëm, të caktuar me ligj, me qëllim vendosjen në vend të një të drejte të cenuar. Neni 31, shkronja "ç" i Kushtetutës parashikon se gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij, të komunikojë lirisht dhe privatisht me të, si dhe t'i sigurohet mbrojtja falas, kur nuk ka mjete të mjaftueshme. Nga ana tjetër, neni 43 i Kushtetutës parashikon se kushdo ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe. Gjykata, në jurisprudencën e saj, është shprehur se e drejta për t'iu drejtuar gjykatës përbën një garanci për administrimin e mirë të drejtësisë, prandaj çdo interpretim i ngushtë i nenit 42 të Kushtetutës dhe i nenit 6 të KEDNJ-së, nuk përputhet me qëllimet dhe objektin e tyre (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.14, datë 3.6.2009*).

16. Në këtë këndvështrim, e drejta e individit për t'iu drejtuar gjykatës nuk përfshin vetëm të drejtën për të hapur një proces, por edhe të drejtën për të pasur, nga ana e gjykatës, një zgjidhje përfundimtare në lidhje me mosmarrëveshjen objekt gjykimi, pasi aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv dhe jo thjesht formal (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.14, datë 3.6.2009*).

17. Edhe GJEDNJ-ja në jurisprudencën e saj ka mbajtur qëndrimin se, në kuptim të nenit 6 § 1 të KEDNJ-së, mospranimi i një kërkesë në Gjykatën e Lartë nuk duhet të cenojë thelbin e të drejtës së ankimes për t'iu drejtuar gjykatës (*shih vendimet e GJEDNJ-së në çështjet Société Anonyme Sotiris dhe Nikos Koutras Attee kundër Greqisë, datë 16.11.2001; Brualla Gómez de la Torre kundër Spanjës, datë 19.12.1997, Saez Maeso kundër Spanjës, datë 9.11.2004*). Edhe në çështjen Xheraj kundër Shqipërisë, të datës 29 korrik 2008, GJEDNJ-ja ka vlerësuar se kjo e drejtë është thelbësore në një shoqëri demokratike, për shkak të pasojave që ka mbi interesat legjitimë të individit.

18. E drejta për t'iu drejtuar një gjykate nuk është absolute. Kjo e drejtë mund të jetë pjesë e kufizimeve (veçanërisht lidhur me kushtet e pranimit të një apelimi), por kufizimet nuk duhet të jenë të tilla sa të dëmtojnë vetë thelbin e së drejtës. Ato duhet të ndjekin një qëllim legjitim dhe mjetet e përdorura duhet të jenë përpjesëtimore me qëllimin që kërkohet të arrihet (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.30, datë 17.6.2010*). Në këtë kuptim, Gjykata është shprehur se përdorimi i mjetit procedural, të përshtatshëm ankimes, në formë e në përmbajtje,

siç është sanksionuar në KPP, nuk përbën një kërkesë formale, por një kërkesë që lidhet me thelbin e të drejtës së mbrojtjes dhe të pjesëmarrjes aktive në gjykim. Shqyrtimi i mjetit procedural në mënyrë josubstanciale cenon të drejtën e aksesit në Gjykatën e Lartë (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr.21, datë 24.7. 2006*).

19. Gjykata vlerëson se neni 435/2 i KPP-së, i cili parashikon, *inter alia*, se akti i rekursit dhe memoriet duhet të nënshkruhen nga mbrojtësit, me pasojë mospranimi, nuk mund të interpretohet nga Gjykata e Lartë në një mënyrë të tillë që cenon thelbin e të drejtës së një individi për t'iu drejtuar asaj gjykate. Qëllimi i këtij neni është të garantojë mbrojtjen me avokat të të pandehurit, në rastin kur ai ushtron rekurs. Standardi i mbrojtjes me avokat në Gjykatën e Lartë nuk garantohet plotësisht nëse respektohet vetëm gjatë shqyrtimit gjyqësor. Rekursi është akti procedural në të cilin parashirohen shkaqet, për të cilat kundërshtohet një vendim sipas kërkesave të nenit 432 të KPP-së, që mundëson të drejtën e të pandehurit për të filluar gjykimin në Gjykatën e Lartë dhe, në këtë kuptim, ai është akti me të cilin garantohet e drejta për akses në këtë gjykatë (*shih vendimin nr.38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*). Kërkesa kushtetuese dhe procedurale, për të garantuar mbrojtjen efektive dhe profesionale të të pandehurit në Gjykatën e Lartë, e cila njihet edhe si “procesi i avokatit”, është në funksion të aksesit që duhet të kenë të pandehurit për të ushtruar të drejtat që parashikon procedura penale.

20. Për të garantuar të drejtën e një individi për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë, zbatimi i nenit 435/2 të KPP-së duhet parë në raport me rregullimet e përgjithshme që disiplinojnë paraqitjen e ankimit (nenet 407- 421 të KPP-së) dhe paraqitjen e rekursit (nenet 431-435 të KPP-së). Në situatën në të cilën kërkuesi ka ushtruar rekursin, në përmbushje të detyrimeve të tij formale, që përcaktohen kryesisht në nenet 410, 412, 420, 435/1 të KPP-së dhe rekursi nuk është nënshkruar nga mbrojtësi i zgjedhur prej tij, ai nuk mund të privohet nga e drejta që rekursi i tij të vlerësohet sipas përcaktimeve të nenit 432 të KPP-së. Në këtë vështrim, Gjykata vlerëson se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, para se të vendosë mospranimin e rekursit për shkak të mosnënshkrimit të tij nga mbrojtësi, duhet të verifikojë nëse sekretaria gjyqësore ka zbatuar detyrimin ligjor për vënien në dijeni të të pandehurit, për të plotësuar rekursin me nënshkrimin nga mbrojtësi, sipas kuptimit që vetë Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në vendimin unifikues nr.5, datë 15.9.2009, i kanë dhënë nenit 415/2 të KPP-së. Këto kërkesa ligjore kanë rëndësi kushtetuese, sepse garantojnë realisht të drejtën e individit për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë (*shih vendimin nr.38, datë 30.12.2010 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Në rastin konkret, Gjykata vëren se kërkuesi Lulash Marku ka depozituar brenda afatit ligjor, pranë sekretarisë së gjykatës që ka dhënë vendimin, një recur, i cili nuk ka qenë i nënshkruar nga mbrojtësi i tij. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, në Dhomën e Këshillimit, ka vendosur mospranimin e rekursit për shkak se rekursi i paraqitur nga kërkuesi nuk ka qenë i nënshkruar nga mbrojtësi, sipas kërkesave të nenit 435/2 të KPP-së.

22. Gjykata çmon se, në vështrim të garantimit të standardit të aksesit në gjykatë, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë e ka interpretuar nenin 435/2 të KPP-së në mënyrë të ngushtë dhe të shkëputur nga fryma e Kushtetutës dhe fjalia vijuese e këtij neni procedural. Nga materialet e paraqitura para Gjykatës Kushtetuese dhe debati gjatë seancës gjyqësore, nuk rezulton që sekretaria gjyqësore të ketë përmbushur detyrimin për vënien në dijeni të kërkuesit për mosplotësimin e kërkesës formale të nënshkrimit të rekursit nga mbrojtësi, në mënyrë që ai të mund të bënte plotësimet e nevojshme.

23. Për sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke vendosur mospranimin e shqyrtimit të rekursit të paraqitur nga kërkuesi, me arsyetimin se nuk ka qenë i nënshkruar nga mbrojtësi, i ka cenuar atij të drejtën e aksesit në Gjykatën e Lartë.

D. Për antikushtetueshmërinë e togfjalëshit “nga mbrojtësit” të nenit 435/2-të KPP-së

24. Cenimin e së drejtës për t'iu drejtuar gjykatës, kërkuesi e ka arsyetuar edhe në funksion të antikushtetutshmërisë që përmban fraza “nga mbrojtësit”, e cila parashikohet në nenin 435/2 të KPP-së.

25. Mbrojtja me avokat e të pandehurit, gjatë shqyrtimit gjyqësor në Gjykatën e Lartë,

bazuar në nenin 437, pikat 3 dhe 5 të KPP-së, është vlerësuar nga Gjykata si kërkesë e nevojshme në funksion të garantimit të një mbrojtjeje efektive dhe profesionale, që është në interes të drejtësisë. Në këtë vështrim, Gjykata vlerëson se edhe neni 435/2 i KPP-së, i cili parashikon se rekursi dhe memoriet që i drejtohen Gjykatës së Lartë duhen të nënshkruhen nga mbrojtësit e të pandehurve, ka për qëllim të garantojë mbrojtjen me avokat të të pandehurit, në rastin kur ai ushtron rekurs.

26. Në situatën konkrete, në të cilën kërkuesi ka paraqitur rekurs të panënshkruar nga mbrojtësi, Gjykata vlerëson se interpretimi pajtues që i ka bërë nenit 435/2 të KPP-së, është në favor të garancive të kërkuesit për të mos e humbur të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës. Nga kjo pikëpamje, Gjykata thekson se kërkuesit, si një subjekt me legjitimitet të kushtëzuar, në kuptim të nenit 134, pika 2 të Kushtetutës, për rastin në shqyrtim, i mungon interesi për të kërkuar shfuqizimin si antikushtetues të dispozitës procedurale.

27. Përfundimisht, Gjykata arrin në konkluzionin se gjatë gjykimit të çështjes në Gjykatën e Lartë, kërkuesit Lulash Marku i është cenuar e drejta e aksesit, si një element thelbësor i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në vështrim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

PËR KËTË ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të nenit 131 shkronja “f” dhe nenit 134, pika 1, shkronja “g” të Kushtetutës; neneve 72 dhe 77 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, njëzëri,

VENDOSI:

Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr.00-2009-406 (681), datë 4.12.2009 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë: Petrit Plloçi, Xhezair Zaganjori, Vladimir Kristo (drejtues i seancës), Admir Thanza, Vitore Tusha, Altina Xhoxhaj, Sokol Sadushi

MENDIM PARALEL

Ndonëse jam në një mendje me shumicën lidhur me zgjidhjen në themel të çështjes me kërkues Lulash Marku, nuk bie dakord me të për bazën juridike kushtetuese ku e mbështet vendimin për pranimin e kërkesës.

Sipas arsyetimit të shumicës, kërkuesit i është cenuar e drejta e aksesit për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë, si një element thelbësor i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në vështrim të nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së. Mendoj se në rastin në fjalë Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, duke mos pranuar rekursin e paraqitur nga kërkuesi me arsyetimin se i mungon nënshkrimi i mbrojtësit, nuk i ka mundësuar atij të realizojë efektivisht një të drejtë themelore kushtetuese, të drejtën për t'u ankuar kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, të parashikuar nga neni 43 i Kushtetutës.

E drejta e aksesit dhe e drejta për t'u ankuar kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, standarde këto të mbrojtura respektivisht nga nenet 42 dhe 43 të Kushtetutës janë dy çështje me natyrë kushtetuese, në thelb të ndryshme dhe me dallime të qarta nga njëra-tjetra.

Këto dy çështje, mendoj se ende nuk janë përpunuar si duhet në jurisprudencën e kësaj Gjykate, gjë që vërehet edhe në arsyetimin e shumicës në çështjen konkrete. Si në titull (*shih*

shkronjën C të vendimit), ashtu dhe në pikat 15 dhe 16 vërehet një konfuzion lidhur me këto çështje kur shumica, të drejtën për t'iu drejtuar Gjykatës së Lartë e trajton edhe si të drejtë aksesit, ashtu dhe si të drejtë ankimi (pika 15). Ndërsa në pikën 16, duke iu referuar një vendimi të kësaj Gjykate (*vendimi nr.14, datë 3.6.2009*), shumica kundërshton qëndrimin e vet kur përpiqet të japë kuptimin kushtetues të së drejtës të aksesit. Në këtë vendim, në përputhje dhe me qëndrimin konstant të mbajtur nga Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut, thuhet se aksesit në gjykatë duhet të jetë substantiv, dhe jo thjesht formal, që do të thotë se kjo e drejtë përfshin si të drejtën për të hapur një proces, ashtu dhe të drejtën për të pasur një zgjidhje përfundimtare nga gjykata në lidhje me mosmarrëveshjen objekt gjykimi.

Sipas legjislacionit procedural shqiptar janë vendime përfundimtare, vendimet e gjykatave të rretheve gjyqësore të shkallës së parë, në qoftë se nuk janë ankimuar brenda afatit të ankimit, si dhe vendimet e gjykatës së apelit, të cilat janë të formës së prerë. Ndaj tyre organet e ekzekutimit të vendimeve gjyqësore kanë detyrimin për t'i venë menjëherë në zbatim.

Duke iu referuar çështjes objekt gjykimi, kërkuesi ka pasur akses të plotë në gjykatë në kuptimin kushtetues. Ai jo vetëm ka realizuar të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës, por edhe të drejtën për të pasur një zgjidhje përfundimtare përderisa ankimi i tij jo vetëm është shqyrtuar dhe konsideruar nga gjykata e apelit, por kjo e fundit ka dalë dhe me një vendim përfundimtar, i cili është i formës së prerë. Nga kjo pikëpamje, mendoj se nuk mund të shtrohet për diskutim cenimi i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 6 të Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut, e cila parashikon standardet minimale për mbrojtjen e këtyre të drejtave nga shtetet palë në të.

Çështja që i përket kërkuesit jo vetëm është dëgjuar publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e krijuar me ligj, në rastin konkret Gjykata e Rrethit Gjyqësor të Shkodrës, por vendimi i marrë prej saj është ankimuar nga kërkuesi në Gjykatën e Apelit të Shkodrës, e cila pasi ka pranuar ankimin, ka shqyrtuar çështjen dhe ka marrë një vendim përfundimtar të formës së prerë. Me marrjen e këtij vendimi kërkuesi ka realizuar tërësisht të drejtën e aksesit dhe, për rrjedhojë, procesi i zhvilluar ndaj tij ka qenë plotësisht i rregullt edhe në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës.

Kushtetutëbërësi shqiptar, duke sanksionuar në nenin 43 të Kushtetutës të drejtën e ankimit kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë ka parashikuar një standard më të lartë të mbrojtjes së të drejtave të njeriut në raport me ato të parashikuara nga neni 6 i KEDNJ-së. Mosrealizimi i kësaj të drejte nga cilido shtetas shqiptar nuk do të thotë aspak se atij i është mohuar e drejta për akses për sa kohë që ndaj tij është zhvilluar një proces gjyqësor dhe është marrë një vendim nga një gjykatë e pavarur e krijuar me ligj dhe, për më tepër, ky vendim ka marrë formë të prerë në apel, gjë që e bën atë përfundimtar. Në këto raste mund të flitet vetëm për mohim të së drejtës të ankimit kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, në rastin konkret, kundër vendimit të gjykatës së apelit në Kolegjin Penal të Gjykatës së Lartë, gjë që bie ndesh me nenin 43 të Kushtetutës.

Duke arsyetuar më tej, mendoj se ky qëndrim duhet mbajtur sa herë që shtrohet problemi i mospranimit për shqyrtim të rekurseve nga ana e kolegjeve përkatëse të Gjykatës së Lartë. Ndryshe qëndron çështja me mohimin e së drejtës për rishikim të vendimeve të formës së prerë. Sipas nenit 450 të Kodit të Procedurës Penale, e drejta për të kërkuar në Gjykatën e Lartë rishikimin e një vendimi gjyqësor të formës së prerë lidhet kryesisht me rrethanat të reja të zbuluara rishtas, të cilat po të diheshin në momentin e shqyrtimit të çështjes nga gjykatat respektive mund të ndryshonin themelin e vendimit për shkak të deformimit të thelbit të së drejtës. Në këto raste kemi të bëjmë me një situatë krejt tjetër edhe në kuptimin kushtetues. Mendoj se çdo mospranim i pabazuar i kërkesave të tilla nga kolegjet përkatëse të Gjykatës së Lartë i mohon shtetasve të drejtën e aksesit, që do të thotë të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të kërkuar shqyrtimin rishtazi të çështjes në të gjitha nivelet e gjykimit. Në këto raste mund të flitet pa hezitim për një proces të parregullt në kuptimin kushtetues dhe që, për rrjedhojë, vjen në kundërshtim me nenin 42 të Kushtetutës dhe nenin 6 të KEDNJ-së.

Anëtar: Vladimir Kristo (drejtues i seancës)